

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА МЕТОДИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню сутності, особливостей, головним напрямом та шляхам подальшого вдосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні; розглянуті пріоритети державної інвестиційної та інноваційної політики України; ідентифіковані основні проблеми, які мають негативний вплив на інвестиційне середовище регіонів України; запропоновано шляхи подальшого розвитку та пріоритетні напрями і методи удосконалення державної інвестиційно-інноваційної політики України.

Ключові слова: держава, державне регулювання, інвестиційна та інноваційна діяльність, інвестиційна привабливість, законодавча база.

Статья посвящена исследованию сущности, особенностей, главным направлениям и путям дальнейшего усовершенствования государственного регулирования инвестиционно-инновационной деятельности на Украине; рассмотрены приоритеты государственной инвестиционной и инновационной политики Украины; идентифицированы основные проблемы, которые негативно влияют на инвестиционную среду регионов Украины; предложены пути дальнейшего развития и приоритетные направления и методы усовершенствования государственной инвестиционно-инновационной политики Украины.

Ключевые слова: государство, государственное регулирование, инвестиционная и инновационная деятельность, инвестиционная привлекательность, законодательная база.

The article is devoted to survey of nature, specialties, main directions and ways for further improvement of state regulation of innovative-investment activity in Ukraine; considered the priorities of the state investment and innovative policy of Ukraine; identified the main problems that adversely affect the investment environment in regions of Ukraine; the ways of further development and priority directions and methods of improvement of the state investment and innovative policy of Ukraine.

Key words: state, government regulation, investment and innovation activities, investment attractiveness and legislative framework.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

Глибокі соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні обумовлюють необхідність зміни ролі держави в економіці. Визначення орієнтирів розвитку суспільства, забезпечення стійких темпів економічного зростання можливе на базі оновлення форм і методів впливу держави на економіку. Все це висуває на перший план завдання аналізу сутності державного регулювання і формування нової концепції впливу держави на економічні процеси. Важливість всебічного дослідження державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності визначається тим, що управління інвестиціями та інноваціями є найважливішим

засобом структурного перетворення економічного, виробничого і соціального потенціалу України, підвищенням його ефективності.

Проте існуюча система державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні потребує подальшого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор. Дослідженням методів, форм державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності та шляхів їх удосконалення займалися такі вчені як А. Череп, О. Головінов, А. Дегтяр, І. Крейдич, М. Порвін, У. Гладка, Б. Вишивана, Ф. Важинський, Г. Стефанишин, А. Касприк, О. Ромашко, О. Собкевич, А. Борисенко, О. Гладкова, Д. Смахтіна, Н. Тимо-

шенко, Н. Іванова, Б. Лундвалл, Р. Нельсон, К. Фрімман та багато інших дослідників. Кожний з них вніс неоціненний вклад в дослідження проблем та перспектив підвищення ефективності державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Проте, значна частина головних напрямів та шляхів вдосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності потребує подальшого вивчення, значних змін та доповнень, що негативно відбивається на інвестиційній активності суб'єктів господарювання.

Метою статті є дослідження особливостей, головних напрямів та шляхів подальшого вдосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09. 91 (№ 1560-ХІІ) інвестиційна діяльність визначена як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій. Загальні аспекти щодо державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні викладено в Законі України «Про інвестиційну діяльність» (1991 р.).

У статті 11 цього Закону зазначається, що державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики. Згідно зі статтею 12 цього Закону:

1) державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності;

2) державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється багатьма шляхами. Серед них на особливу увагу заслуговують такі:

- застосування системи податків з диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг;
 - проведення кредитної та амортизаційної політики, в тому числі завдяки прискоренню амортизації основних фондів;
 - надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій;
 - надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;
 - визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
 - впровадження державних норм і стандартів;
 - вжиття антимонопольних заходів;
 - ліцензування спеціальних видів робіт у процесі здійснення інвестиційної діяльності в проєктуванні, будівництві, тощо;
 - роздержавлення та приватизації власності;
 - проведення політики ціноутворення;
 - інших заходів.
- Основними стадіями інвестиційного процесу є:
- мотивація інвестиційної діяльності;

- прогнозування та програмування інвестицій;
- обґрунтування доцільності інвестицій;
- страхування інвестицій;
- державне регулювання інвестиційного процесу;
- планування інвестицій;
- фінансування інвестиційного процесу;
- проєктування та ціноутворення;
- забезпечення інвестицій матеріально-технічними ресурсами;
- освоєння інвестицій;
- підготовка до виробництва продукції;
- попередня здача в експлуатацію;
- кінцева здача об'єкта в експлуатацію [1].

Проте зазначені положення закону не віддзеркалюють усіх форм та засобів, що застосовує держава у сфері інвестиційної діяльності взагалі і щодо державного інвестування, зокрема.

Інвестиційне законодавство складається з загальної та особливої (спеціальної) частин. Загальна містить нормативні акти, що стосуються однаковою мірою всіх суб'єктів інвестиційного права, видів і стадій інвестиційної діяльності.

Спеціальна частина включає нормативні акти, що регулюють особливості здійснення інвестиційної діяльності та функціонування її суб'єктів у певних галузях економіки.

Управління державними інвестиціями здійснюється загальноукраїнськими та місцевими органами виконавчої влади і управління та включає: планування, визначення умов і виконання конкретних дій з інвестування бюджетних і позабюджетних коштів.

В Україні існує низка чинників, які мають негативний вплив на процес інвестування, а саме:

- інвестори розраховують на довготривале повернення своїх інвестицій при максимальному відсоткі прибутковості;
- недостатня поінформованість потенційних інвесторів про стан та прогнози розвитку економіки України;
- неузгодженість між собою чинних нормативних документів в області інвестування;
- невідповідність рівня розвитку інфраструктури потребам підприємств регіонів;
- залучення іноземних інвестицій відбувається в умовах економічної кризи;
- наявність депресивних (або потенційно депресивних) територій;
- високий рівень еміграції;
- проблеми з виділенням земельних ділянок (питання щодо надання у приватну власність земельних ділянок під об'єкти, що приватизуються);
- екологічні проблеми (включаючи незаконне вирубування лісів, проблема побутових відходів та ін.) та, в окремих регіонах, високий рівень навантаження на навколишнє середовище;
- повільні темпи приватизації. Іноземні інвестори, банки та фінансові організації під час вкладання коштів у інвестиційні проєкти віддають перевагу приватним підприємствам;

- темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Західної Європи і США;
- низька купівельна спроможність значної частини населення зменшує можливість реалізації на внутрішньому ринку продукції, що могла б вироблятися на новостворених або реконструйованих із допомогою іноземного капіталу підприємствах;
- недостатня диверсифікація економічної активності на місцевому рівні, а саме залежність розвитку багатьох міст від однієї або кількох галузей;
- недостатня співпраця між сферами бізнесу та наукою.

Залучаючи іноземні інвестиції, Україна розраховує на такі наслідки:

- зменшення дефіциту платіжного балансу.
- Цю функцію ефективніше виконують портфельні інвестиції як більш динамічні;

- компенсацію загального дефіциту фінансових ресурсів для розвитку економіки та фінансування структурної перебудови;
- збільшення внутрішнього впливу, створення нових експортно-орієнтованих виробництв;
- збільшення внутрішнього попиту на товари виробничого призначення;
- запровадження нових технологій виробництва;
- пришвидшення розвитку слаборозвинених територій;
- зменшення потреби в імпорті [2, с. 74].

Для більш чіткого уявлення щодо вже здійснених з боку держави заходів для покращення інвестиційного клімату, інноваційного розвитку та вдосконалення інноваційно-інвестиційного регуляторного середовища в Україні, зазначимо головні з них у вигляді таблиці (складено Стоян О. Ю.):

Основні заходи, здійснені державою з метою покращення інвестиційного клімату, інноваційного розвитку та вдосконалення інноваційно-інвестиційного регуляторного середовища в Україні	
назва заходу/зміни	<i>що передбачає здійснення заходу/зміни, його значення</i>
Прийнято Закон України від 16.03.2000 № 1547 «Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами»	Конвенція є одним із перших універсальних багатосторонніх міжнародно-правових документів, який призначений для регулювання відносин між державами, суб'єктами національного права окремих держав. Виключною сферою дії цього акта є інвестиційні спори, які виникають між інвестором і урядом приймаючої країни з приводу тлумачення угод про ввіз капіталовкладень або націоналізації майна, пов'язаного із здійсненням інвестицій.
Прийнято Закон України від 19.03.1996 р. «Про режим іноземного інвестування»	Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами України. Законом також передбачається, що Державні органи не мають права реквізувати іноземні інвестиції, за винятком випадків здійснення рятувальних заходів в разі стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій. При цьому іноземному інвестору гарантується адекватна і ефективна компенсація. Іноземні інвестори мають право на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм внаслідок дій, бездіяльності або не належного виконання державними органами України чи посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора. В разі припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій. Статтями 18 і 24 цього Закону передбачено, що внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність, звільняється від обкладення митом.
Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди	Підписані угоди передбачають сприяння та взаємний захист інвестицій понад 70 країн світу
Указ Президента України від 12 травня 2011 року N 583 «Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України»	Цим Указом затверджено Положення про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, яке забезпечує реалізацію державної політики у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами; сприяє залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України; здійснює заходи, у тому числі міжнародні, які сприяють формуванню позитивного інвестиційного іміджу України; забезпечує процес формування і виконання національних проектів з пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку, визначених Президентом України і т. д.

Прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування» від 27.04.2010 № 2155	Передбачає відміну обов'язкової реєстрації іноземних інвестицій і необхідності реєстрації інвестиції за двома різними процедурами
Прийнято Закон України № 2404-VI від 01.07.2010 «Про державно-приватне партнерство»	Цей Закон визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Основною ознакою державно-приватного партнерства визначається забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж при здійсненні такої діяльності державним партнером без залучення приватного
Прийнято Закон України від 21.10.2010 № 2623-VI «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»	Закон спрямований на спрощення для суб'єкта інвестиційної діяльності порядку отримання послуг, пов'язаних із підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів, шляхом запровадження принципу «єдиного вікна». «Єдине інвестиційне вікно» є департаментом Державного агентства інвестицій та управління національними проектами, що працює для міжнародної спільноти під брендом InvestUkraine. Забезпечує направлення наданих суб'єктом інвестиційної діяльності документів до суб'єктів надання адміністративних та господарських послуг, організовує отримання документів від суб'єктів надання відповідних послуг, а також забезпечує видачу суб'єкту інвестиційної діяльності комплекту документів, який дає право на реалізацію інвестиційного проекту. Принцип «єдиного вікна» застосовується для супроводу інвестора у багатьох країнах.
Указ Президента України від 01.09.2010 № 892/2010 «Про Раду вітчизняних та іноземних інвесторів»	Головна функція Ради вітчизняних та іноземних інвесторів – сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку економіки України, прискорення її інтеграції в європейську і світову економічні системи
Внесено зміни до Положення про порядок іноземного інвестування в Україну	Починаючи з 15 травня 2010 року в країні усунуто адміністративний бар'єр для входу іноземного капіталу в Україну.
Прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності» щодо провадження господарської діяльності на підставі подання декларації» від 07.07.2010 № 2451-VI	Розширено застосування декларативного принципу започаткування Бізнесу, відповідно до якого суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності без отримання документа дозвільного характеру шляхом повідомлення адміністратора або відповідного дозвільного органу про відповідність його матеріально-технічної бази вимогам законодавства
Прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності» від 19.10.2010 № 2608-VI	Який передбачає скасування ліцензування 23 із 66 видів діяльності, провадження яких не пов'язано із загрозою безпеці держави, життю та здоров'ю людей, погіршенням стану навколишнього природного середовища, а також стосовно яких існують інші засоби державного регулювання
Прийнято Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV	Який визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.
Прийнято Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI	Який направлений на комплексне регулювання питань, пов'язаних з оподаткуванням і передбачає: <ul style="list-style-type: none"> – стимулювання переходу України на інноваційну модель розвитку, зокрема шляхом поетапного зниження ставки податку на прибуток з 25 до 16 % (2011 р. – 23 %, 2012 р. – 21 %, 2013 р. – 19 %, 2014 р. – 16 %); – тимчасове (до 1 січня 2020 року) звільнення від оподаткування прибутку виробників біопалива на виробництво електричної та теплової енергії, а також прибутку підприємств з видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ; – строком на 10 років з 1 січня 2011 року звільняється від оподаткування прибуток, отриманий від надання готельних послуг у готелях категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» та «три зірки», в тому числі новозбудованих чи реконструйованих, або в яких проведено капітальний ремонт чи реставрація існуючих будівель і споруд, а також підприємств галузей легкої промисловості (крім підприємств, які виробляють продукцію на давальницькій сировині), прибуток від продажу електричної енергії, виробленої з відновлювальних джерел енергії, прибуток підприємств суднобудівної та літакобудівної промисловості; – розширена класифікація основних засобів у податковому обліку, передбачено 16 груп основних фондів замість 4 груп у чинному законодавстві; – врегульовано питання оподаткування операцій з фінансового лізингу, що дозволить надати нових стимулів цій формі інвестування;

	<ul style="list-style-type: none"> – запроваджується оподаткування за ставкою 5 % доходів на вклади (депозити), процентного або дисконтного доходу за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом, процент на вклад (депозит) члена кредитної спілки в кредитній спілці, доходи у вигляді дивідендів і деякі інші доходи, пов'язані з інвестиційною діяльністю; – створюються передумови інвестиційної привабливості країни шляхом зменшення ставки податку на додану вартість до 17 %; – запровадження «автоматичного» відшкодування податку на додану вартість сумлінним платникам податків та Єдиного реєстру податкових накладних і впроваджено відповідальність держави за несвоєчасне відшкодування податку на додану вартість таким платникам.
Прийнято Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14.09.1999 № 1039-XIV	Яким забезпечено створення сприятливих стабільних умов для інвестування пошуку, розвідки та видобування корисних копалин в Україні.
Прийнято Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»	Передбачає забезпечення розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.
Прийнято Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 № 1977-XII	Створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку.

Наведені вище заходи, здійснені з метою збільшення обсягів надходжень іноземних інвестицій в Україну та реалізації національних проектів, визначених Указом Президента України від 08.09.2010 № 895/2010 відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку:

Нова енергія	«LNG Україна» – створення інфраструктури постачання скрапленого газу в Україну; «Енергія природи» – будівництво комплексу вітрових, сонячних та малих гідроелектростанцій, виробництво твердого альтернативного палива
Нова якість життя	«Нове життя» – нова якість охорони материнства та дитинства; «Чисте місто» – система комплексів з переробки твердих побутових відходів; «Якісна вода» – забезпечення населення України якісною питною водою; «Відкритий світ» – створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня на базі технологій радіозв'язку четвертого покоління (4G); «Місто майбутнього» – формування стратегічного плану та системи проектів розвитку міста; «Вчасна допомога» – утворення єдиних регіональних оперативно-диспетчерських служб з використанням сучасних GPS-технологій для зменшення часу прибуття бригад швидкої медичної допомоги до пацієнта
Нова інфраструктура	«Повітряний експрес» – залізничне пасажирське сполучення м. Київ – міжнародний аеропорт «Бориспіль» і будівництво інших інфраструктурних об'єктів Київського регіону; «Індустріальні парки України» – створення промислово-виробничої інфраструктури; «Технополіс» – створення інфраструктури інноваційного розвитку та високих технологій
Олімпійська надія – 2022	«Олімпійська надія – 2022» – створення спортивно-туристичної інфраструктури
Агроперспектива	«Зерно України» – програма розвитку зерновиробництва з високими виробничими та економічними показниками; «Відроджене скотарство» – розроблення та реалізація програми розвитку скотарства; «Зелені ринки» – створення мережі регіональних оптових продовольчих ринків [3]

Питання сприяння інвестиціям знайшли своє відображення у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Зокрема, в рамках програми реформ здійснюватимуться конкретні заходи з покращення бізнес-клімату, а саме: вдосконалення дозвільної системи, ліцензування, адміністративних послуг,

започаткування та ліквідації бізнесу, державного нагляду та контролю, технічного регулювання, формування митних процедур тощо.

Для України як держави з перехідною економікою важливо розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного зростання.

Головними завданнями, що мають розв'язати іноземні інвестиції, є:

- 1) структурне реформування національної економіки;
- 2) технічне та технологічне переозброєння виробництва;
- 3) виробництво товарів широкого вжитку;
- 4) подолання імпортозалежності країни.

Однією з форм інвестування є інноваційна діяльність, яка здійснюється з метою впровадження наукових і технічних досягнень у виробництво та соціально-економічну сферу [4].

Інноваційна діяльність представляє собою :

- 1) виробництво новітніх видів техніки і технологій;
- 2) прогресивні зміни в міжгалузевій структурі;
- 3) впровадження довгострокових програм науково-технічного розвитку з довготривалими строками окупності;
- 4) фінансування досліджень щодо оптимізації розміщення продуктивних сил країни;
- 5) використання нових ресурсозберігаючих технологій та обладнання з метою покращення економіко-екологічного стану.

Підготовка, обґрунтування, освоєння та контроль за впровадженням інвестицій у нововведення і є інноваційний процес. Інноваційний процес включає весь комплекс відносин виробництво-споживання і проєднує відрізок від появи ідеї до її впровадження. Цей процес включає головні етапи: вивчення, розробку, підготовчий етап до виробництва, виробництво, впровадження.

Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює пошук нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Запровадження в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернатива якій – занепад національної економіки, втрата економічного, а можливо – й національного суверенітету.

Відновлення економічного зростання без активізації його інноваційної складової веде в економіці, яка характеризується значною ресурсодефіцитністю, до поступового вичерпання резервів екстенсивного зростання і економічної депресії. Максимально повна реалізація синергетичного ефекту інноваційного розвитку видається єдиною можливим способом реалізації завдання скорочення технологічного та економічного відставання від розвинених країн світу, яке стоїть як перед Україною, так і перед рештою постсоціалістичних країн.

Отже, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для збільшення обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу.

Важливо наголосити на особливій значущості реалізації на території країни всього циклу впровадження інновації. Адже лише в цьому разі суспільство зможе споживати екстерналії, які супроводжують інновацію і які було оплачено державою або іншою фінансовою установою. Експорт інтелектуального продукту на ранніх стадіях інноваційного циклу веде до фактичної втрати зазначених коштів. Принагідно зауважимо, що імпорту інноваційного продукту забезпечує певну економію фінансових ресурсів на започаткування інноваційного циклу, проте, як правило, спричинює значну обмеженість синергетичного ефекту від інновації. Зокрема щодо пожвавлення у сферах поліпшення продукту, розробки і реалізації супутніх інноваційних продуктів, стимулювання споживання цього продукту тощо [5].

Сьогодні є багато форм регулювання інноваційних процесів. Деякі фірми та корпорації проводять свою власну інвестиційну політику у вигідних для себе формі, а так вцілому всі суб'єкти користуються державним регулюванням.

У статті 6 Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV зазначається, що державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; {Абзац другий статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3715-VI (3715-17) від 08.09.2011} формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки виконання інноваційних проєктів; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проєктів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Іншим важливим завданням інноваційної політики є визначення тих секторів економіки і виробництва, які мають пом'якшити критичну залежність України від імпорту, надмірні масштаби якого обумовлюють вимивання в теперішній час з економіки країни величезних коштів в інтересах інвестування країн-імпортерів своєї продукції в Україну, унеможливають створення нових робочих місць в Україні, необхідних для забезпечення повної зайнятості

робочої сили, та сприяння інноваційному розвитку цих секторів.

Стратегія до таких секторів і виробництв відносить: агропромисловий сектор і забезпечення населення продуктами харчування; легку промисловість; фармацевтичну галузь; виробництво середньо- і високотехнологічної продукції широкого споживання.

В Україні процес інноваційної діяльності ще недостатньо трансформувалася за ринковими правилами, залишаючись переважно зорієнтованим на продукування нових знань і технологій незалежно від врахування попиту споживача і участі в процесі їх створення потенційних замовників. Слабка спрямованість системи продукування інновацій на кінцевого споживача і визначає значною мірою низький рівень комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок, їх недостатню відпрацьованість з точки зору можливості якнайшвидшого впровадження, а також якості і ефективності.

Інноваційний процес в Україні має отримати сучасний ринковий напрям – від замовника і споживача до виробника і розробника інновації. Тому інноваційна політика має враховувати зазначену зміну в сучасному інноваційному процесі та прискорити її реалізацію в Україні. У цьому руслі має формуватися й інвестиційна політика. Вона повинна концентруватись переважно на інвестиційній підтримці розроблення інноваційної продукції та послуг, що відповідають потребам замовників і споживачів. Лише за таких умов буде забезпечуватися зростання затребуваності економікою результатів наукової діяльності.

Створення системи інвестування інноваційної діяльності, в тому числі наукової, яка відповідатиме сучасним вимогам ринкової економіки і забезпечить фінансову підтримку наукової та інноваційної діяльності, достатньої для досягнення результатів світового рівня, має базуватись на наступних принципах:

- чітка диверсифікація джерел і механізмів фінансування в залежності від етапів інноваційного процесу;
- використання переважно конкурсних (конкурентних) механізмів інвестування в наукову та інноваційну діяльність;
- раціональне використання прямих і опосередкованих способів інвестування в наукову та інноваційну діяльність;
- орієнтація державних інвестицій в науку та інновації на стимулювання притоку в ці сфери недержавних коштів, особливо заощаджень громадян [6].

Однак, у всіх випадках основними цілями інноваційної політики виступають стимулювання інноваційної активності та розвиток науково-технічного потенціалу. Урядова інноваційна політика має спрямовуватись на формування привабливого економічного клімату з метою забезпечення інноваційного розвитку, а також буде поєднувати між собою кластер академічної

науки і мету виробництва.

Завдання держави у сфері розвитку інновацій зводиться до виконання таких функцій:

- 1) сприяння науковим дослідженням та їх практичному застосуванню;
- 2) забезпечення підготовки науково-інженерних кадрів;
- 3) сприяння розвитку програм, спрямованих на активізацію інноваційного бізнесу, в рамках єдиної державної програми;
- 4) державні замовлення – насамперед у формі договорів на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), які забезпечують початковий попит;
- 5) сприяння зростанню ефективності та необхідності прийняття інноваційних рішень окремими фірмами з боку державних фінансових установ та інших органів виконавчої влади;
- 6) співпраця у справі раціональної взаємодії академічної та прикладної науки, а також розвиток кооперації виробничих корпорацій та вищих навчальних закладів у сфері НДДКР [7, с. 31].

Визначальним орієнтиром інноваційної стратегії має стати забезпечення готовності національної економічної системи та суб'єктів господарювання до широкомасштабного здійснення інноваційної діяльності та функціонування в умовах інноваційного розвитку.

Значну роль в інвестиційному процесі відіграють іноземні інвестиції, а особливо прямі, які сприяють зростанню ефективності вітчизняних підприємств. Залучаючи свої фінансові ресурси в Україні, закордонна фірма одночасно залучає до економіки сучасні технології, передові виробничі засоби і ефективний шлях виходу на зовнішній ринок.

Українське суспільство в переважній більшості переважно має ліберальні погляди, а тому серед нього тільки незначна частина науковців і дослідників акцентує свою увагу на інвестиціях державного характеру. Отже, аналіз наукових праць провідних в даній галузі науковців переконує, що основною метою державного регулювання інвестиційних процесів та їх діяльності є створення оптимальних умов для інвестиційної діяльності при одноразовому збереженні контролю над головними стратегічними галузями.

Велике значення для створення осередків пошуків і піднесення, мобілізації національних і притягнення іноземних капіталів, має активна структурна політика держави, а також створення обстановки ділової порядності і відповідальності в державному апараті й бізнесі. Іноземні інвестиції дають можливість модернізувати технологічні процеси та виготовляти конкурентоспроможні вироби без нарощування боргових зобов'язань. Також вони можуть сприяти розвитку малого та середнього підприємництва, яке спеціалізується на обслуговуванні крупного бізнесу [8, с. 25].

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Отже, для покращення рівня інноваційної та інвестиційної активності в Україні необхідно дати

інноваторам, підприємствам, інвесторам хорошу, стабільну, беззаперечну опору у вигляді законодавчої бази.

Необхідні подальші кроки щодо вдосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності:

- загальнодержавна політика у сфері регулювання інвестиційної діяльності може і має бути оптимізована на основі врахування пропозицій місцевих органів влади, а також завдяки «просуванню» відповідних змін через регіональні або галузеві об'єднання підприємств;

- адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності;

- створення привабливих умов для творців інновацій, стимулювання інноваційної активності підприємництва;

- системний підхід в управлінні інноваційним розвитком, інформатизація суспільства;

- важливим джерелом інвестиційних засобів повинно стати залучення так званого тіньового капіталу. Вирішення цього завдання вимагає дуже точних і обережних дій, оскільки важко переломити недовіру до державної влади й одержати якусь вигоду від добровільного прийняття податкових тягарів. Одним із засобів залучення тіньового, у тому числі репатрійованого капіталу, могли б служити анонімні рахунки. Україна, проте, від цього засобу відмовилася. По-перше, – неможливо повністю відслідкувати залучення злочинних грошей. По-друге, анонімні рахунки уразливі перед владою і не викликають цілковитої довіри. Більш

компромісний шлях – це дозволити функціонувати на території України іноземним банкам, що діють за законами своїх країн. Вкладені в них гроші піддавалися б необхідному контролю за їх походженням, але були б захищені від сваволі української влади і політичних ризиків;

- визначення і активна реалізація пріоритетів інноваційного розвитку України, які мають сприяти зміцненню на світовому і європейському рівнях іміджу України як держави зі значним науковим і освітнім потенціалом, держави, здатної створювати найсучаснішу високотехнологічну продукцію, повинні базуватися на світових стратегічних критеріях і механізмах підвищення конкурентоспроможності економіки на світовому і внутрішньому ринках;

- створення умов для реалізації вітчизняними підприємствами наступальної стратегії на зовнішніх ринках, підтримки конструктивної конкуренції на внутрішньому ринку, яка заохочуватиме підприємства до інноваційної діяльності;

- забезпечення тісної інтеграції виробництва, фінансів, науки, освіти з метою сприяння випереджаючому розвитку науково-технологічної сфери.

Зазначені рекомендації можуть мати плюси і мінуси. Позитив складеться тільки за дотримання загальноприйнятих правил, які будуть допомагати інвестуванню та розвитку інновацій. Але слід відмітити, що вцілому вирішення поставленого завдання не є легким і вимагає від держави поступових продуманих та дієвих кроків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Черваньов Д. М. «Менеджмент інвестиційної діяльності»/ Д. М. Черваньов [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/books/71.html>.
2. Балануца О. О. Роль іноземного інвестування в економіці України / О. О. Балануца // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10. – С. 73-76.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1256 Київ «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти)».
4. Несинова С. В. «Господарське право України»/ С. В. Несинова [Електронний документ]. – Режим доступу : http://mobile.pidruchniki.ws/17481012/pravo/spetsialni_rezhimi_gospodaryuvannya_vidpovidalnist_sferi_gospodarskoji_diyalnosti.
5. Єдиний ВЕБ-портал органів виконавчої влади України. Національний інститут стратегічних досліджень. Наукові видання, публікації http://old.niss.gov.ua/book/welc_ppr.htm http://old.niss.gov.ua/book/jalilo_mon/
6. Проект Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний документ]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920.
7. Маршалл А. Принципы экономической науки: В 3 т. / Маршалл А. – М. : Прогресс, 1993. – т. 1. – 411 с.
8. Сазонець І. Л. Міжнародна інвестиційна діяльність (з основами технічного аналізу) / Сазонець І. Л. – Запоріжжя: 2004. – 252 с.

Рецензенти: Ємельянов В. М. – д.держ.упр, професор;
Козлова Л. В., – к.держ.упр., ст. викладач.

© Стоян О. Ю., 2013

Дата надходження статті до редколегії 14.10.2013 р.

СТОЯН Олександра Юрївна – кандидат економічних наук, заступник директора державної бюджетної установи «Миколаївський регіональний центр з інвестицій та розвитку», м. Миколаїв, Україна.

Коло наукових інтересів: шляхи вдосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні; державна, інвестиційна та інноваційна політика.